

Toelichting op Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer 2016

Aanleiding

Per 1 januari 2016 gaat het Subsidiestelsel Natuur en Landschap 2016 (SNL 2016) in. De belangrijkste wijzigingen ten opzichte van het huidige SNL hebben betrekking op het agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

Het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer 2016 gaat uit van een collectieve aanpak en van inzet van agrarisch natuur- en landschapsbeheer op de meest kansrijke gebieden. Agrarische collectieven vragen de subsidie aan; boeren vragen dus niet meer individueel subsidie aan voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer. Het natuurbeheer is nauwelijks gewijzigd.

Beleidskader

Het rijk zet zich in voor versterking van de natuur en een effectieve invulling van de internationale natuurdoelen. Uitgangspunt daarbij is het instandhouden en bevorderen van plant- en diersoorten, van natuurlijke habitats met internationale betekenis, van ecologisch gezonde watersystemen en een schoon milieu.

Provinciaal beleid natuur en landschap

De provincies zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van het natuurbeleid. Zij treden op als gebiedsregisseur in het landelijk gebied en brengen de partijen bij elkaar die zorgen voor de uitvoering van het natuur- en landschapsbeheer. De provincies bepalen ook waar zij welke doelen willen realiseren en welke financiële middelen zij hiervoor inzetten. Zij leggen deze doelen en middelen onder andere vast in provinciale Natuurbeheerplannen. In de Natuurbeheerplannen staat in welke gebieden natuur-, agromilieu- en klimaatdiensten ingezet kunnen worden.

Via het Subsidiestelsel Natuur en Landschap verlenen de provincies subsidie voor het behoud en de ontwikkeling van (agrarische) natuurgebieden en landschappen. De natuurkwaliteit staat hierbij centraal.

Algemene uitgangspunten Subsidiestelsel Natuur en Landschap 2016

In de Strategische Visie SNL die is vastgesteld tussen overheden en beheerders, zijn de volgende uitgangspunten voor het SNL 2016 geformuleerd:

- Uniformiteit in twaalf provincies (het is een landelijk stelsel met provinciale specificaties).
- De provincies stellen doelen en kaders en regisseren overleg (sturing op hoofdlijnen).
- Alle partijen die landschap en (agrarische) natuurgebieden beheren en kunnen bijdragen aan natuurkwaliteitsdoelstellingen stemmen met elkaar af en werken met elkaar samen.
- Uitgangspunt is een gebiedsgerichte benadering. Dat betekent dat rekening wordt gehouden met regionale verschillen in het landschap, wat leidt tot regionaal maatwerk.
- Er wordt afgestemd met waterschappen over de realisatie en financiering van kwalitatieve en kwantitatieve waterdoelen.
- De beheerders worden afgerekend op uitgevoerd beheer.
- Het stelsel is robuust: beleidswijzigingen zijn eenvoudig in te passen.
- Met het SNL krijgen beheerders meer verantwoordelijkheid voor en vertrouwen in de uitvoering.
- Het SNL past binnen de regels van staatssteun en POP.

Europa stelt regels voor staatssteun en controleert op de inzet van POP-gelden. In het SNL zijn de regels zoveel mogelijk beperkt tot wat nodig is om te voldoen aan de Europese eisen.

SNL instrumenten

De provincies hebben, in afstemming met (agrarische) beheerders, instrumenten ontwikkeld om het subsidiestelsel landelijk uniform en eenduidig te maken. Binnen deze gezamenlijke afspraken is ruimte voor maatwerk. De provincies zijn verantwoordelijk voor het eigen beleid en de eigen beleidskeuzen en voor de uitvoering van het SNL. Het systeem biedt de volgende instrumenten om tot een gestroomlijnde, efficiënte en afgestemde SNL-uitvoering te komen:

- Subsidieverordening Natuur- en Landschapsbeheer (SVNL) inclusief de Index Natuur en Landschap.
- Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur- en Landschap (SKNL).
- Het provinciale Natuurbeheerplan.
- Openstellingsbesluit inclusief tarieven voor natuur en richtbedragen voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer.
- Subsidiemogelijkheid voor inrichtingsmaatregelen via provinciale POP subsidie (voor agrarische collectieven) op grond van de provinciale POP verordening.
- De Programma's van Eisen voor certificering van natuurbeheerders en agrarische collectieven via de Stichting Certificering SNL.
- Werkwijze Monitoring Beoordeling Natuurnetwerk – Natura 2000/PAS.

Juridische basis SNL: beheerverordening en regeling kwaliteitsimpulsen

In het Subsidiestelsel Natuur en Landschap 2016 wordt onderscheid gemaakt tussen het beheer van bestaande natuur en bestaand landschap en eenmalige investeringen om de natuurkwaliteit te verbeteren (kwaliteitsimpulsen).

Deze toelichting gaat over de beheersubsidie voor (agrarische) natuur en landschap die is geregeld in de Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer 2016 (SVNL2016). De subsidie voor kwaliteitsimpulsen (omvorming, inrichting en kwaliteitsontwikkeling) blijft in deze toelichting verder buiten beschouwing.

Uitgangspunten van de Subsidieverordening natuur- en landschapsbeheer (SVNL) zijn:

- De juridische basis voor subsidieverlening is zo simpel mogelijk;
- Er zijn geen dubbelingen met de Algemene wet bestuursrecht (Awb);
- Subsidie voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (agrarische collectieven) en voor natuurbeheer (natuurbeheerders);
- Onderscheid tussen gecertificeerde en niet-gecertificeerde natuurbeheerders voor natuurbeheer;
- Uniformiteit in de twaalf provincies.

Index Natuur en Landschap 2016

De Index Natuur en Landschap is een gemeenschappelijke, landelijk uniforme 'natuurtaal' die de typen natuur, landschap en agrarische natuur in Nederland beschrijft. De Index onderscheidt twee niveaus: natuurtypen (voor sturing en verantwoording op landelijk niveau), en beheertypen (voor de operationele aansturing van het beheer op regionaal en lokaal niveau). Voor het natuurbeheer vormen de beheertypen de basis voor afspraken tussen provincie en natuurbeheerder over doelen en middelen. Voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer kunnen zowel afspraken worden gemaakt op het niveau van natuurtypen als beheertypen.

Catalogus Groenblauwe Diensten

De Catalogus Groenblauwe Diensten is een overzicht van de maximale vergoedingen die Nederlandse overheden mogen geven aan grondeigenaren en/of beheerders die een Groenblauwe dienst ((agrarische) natuur en landschap, cultuurhistorie, recreatie of wa-

terbeheer) leveren. In de Catalogus zijn alle beheeractiviteiten beschreven waarvoor provincies in het SNL subsidie verstrekken. Voor het agrarisch natuurbeheer zijn de beheeractiviteiten samengevat in een koppeltabel die aangeeft welke beheeractiviteiten binnen een leefgebied kunnen worden vergoed met medefinanciering vanuit Europa.

Natuurbeheerplan 2016

Het Natuurbeheerplan beschrijft de beleidsdoelen en subsidiemogelijkheden voor de ontwikkeling en het beheer van natuurgebieden, agrarische natuur en landschapselementen in de provincie. Provincies geven subsidie voor een aanzienlijk deel van de kosten voor ontwikkeling en beheer van (agrarische) natuur en landschap. Het Natuurbeheerplan vormt de basis voor de aanvraag van deze subsidies. Het geeft de kaders aan waaraan een aanvraag moet voldoen om in aanmerking te kunnen komen voor subsidie.

Voor het agrarisch natuur- en landschapsbeheer zijn in het Natuurbeheerplan de beleidsdoelen biodiversiteit en water gekoppeld aan de agrarische leefgebieden. Dit om de uitvoering van het beheer te ondersteunen en te verbeteren. In de tekst van het Natuurbeheerplan bepaalt de provincie welke doelsoorten waar beschermd moeten worden en welk beheer daarvoor ingezet kan worden. Ook kunnen er instapeisen worden geformuleerd per beheertype.

Beheertypenkaart en ambitiekaart kern van het Natuurbeheerplan

De beheertypenkaart geeft alle bestaande, beheerwaardige (agrarische) natuur en landschap weer. Deze kaart vormt ook de basis voor het verlenen van beheersubsidies. Voor een deel van de natuurgebieden en agrarische gebieden met specifieke natuurwaarden bestaat een ambitie om het huidige gebruik of het beheer te veranderen. Dit ligt vast op de ambitiekaart.

Openstellingsbesluit: subsidiemogelijkheden en –budget

De provincies geven de subsidiemogelijkheden aan op de kaarten in het Natuurbeheerplan. In het provinciale openstellingsbesluit staat of de subsidie wordt opengesteld en hoeveel subsidie beschikbaar is (in subsidieplafonds per natuurtype / leefgebied en/of deelgebieden).

Certificering

Natuurbeheerders en agrarische collectieven kunnen een verklaring van de provincie krijgen waarin de provincie instemt met de manier waarop zij de kwaliteitseisen voor het uitvoeren van beheer, de organisatie en de administratie garanderen. Dit wordt een (natuur)certificaat genoemd. Vertrouwen in de natuurbeheerders en de agrarische collectieven staat hierbij centraal. Om voor een certificaat in aanmerking te komen, stelt de natuurbeheerder c.q. het agrarisch collectief een Kwaliteitshandboek op dat gebaseerd is op een Programma van Eisen. De Stichting Certificering SNL verstrekt, namens de provincies, de certificaten na beoordeling van het kwaliteitshandboek en voert audits uit bij de gecertificeerden om de kwaliteitsbewaking in de praktijk te toetsen.

Monitoring Natuurkwaliteit

Er wordt jaarlijks veel geïnvesteerd in (agrarisch) natuurbeheer. Om vast te stellen of de afgesproken doelen voor het in stand houden van soorten worden gehaald en/of de uitvoering bijgesteld moet worden, hebben Rijk, provincies en beheerders de Werkwijze Monitoring Beoordeling Natuurnetwerk – Natura 2000/PAS ontwikkeld. Hiermee kan worden gestuurd op de ambities voor het Natuurnetwerk Nederland en een vitaal platteland, op beheerprestaties en op een effectieve inzet van middelen. Voor het agrarisch natuurbeheer is deze werkwijze nog in ontwikkeling.

Subsidieverlening: hoe werkt het?

Via het SNL 2016 is subsidie mogelijk voor natuurbeheer, landschapsbeheer en agrarisch natuurbeheer. Natuurbeheerders en agrarische collectieven kunnen per provincie subsidie

aanvragen voor een subsidieperiode van zes jaar. De subsidieperiode start altijd op 1 januari.

Toelichting op het agrarisch natuur- en landschapsbeheer

Leefgebiedenbenadering

Uitgangspunt van het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb2016) is een leefgebiedenbenadering: het creëren en in stand houden van een leefgebied voor een soort of groep van soorten die vergelijkbare beheeractiviteiten vragen in een bepaald gebied. Er zijn vier agrarische leefgebieden en één categorie voor water. De vier leefgebieden komen overeen met de agrarische natuurtypen van de Index Natuur en Landschap: open grasland, open akkerland, natte dooradering en droge dooradering.

De beheeractiviteiten die nodig zijn voor het behoud of de versterking van een leefgebied zijn gebundeld in 'clusters van beheeractiviteiten' op grond van de Catalogus Groenblauwe diensten. Per cluster worden ook de beheerfuncties aangegeven, bijvoorbeeld het creëren van foerageergebieden, of het verschralen of optimaliseren van voortplantingsmogelijkheden. Voor de categorie water gelden andere beheerfuncties, zoals waterberging of bufferzones. In afspraken met haar leden clustert het agrarisch collectief de beheeractiviteiten tot beheerpakketten.

Agrarische collectieven doen gebiedsaanvraag

Vanaf 2016 is bij het agrarisch natuur- en landschapsbeheer sprake van een projectsubsidie voor het beheer gedurende zes jaar. Voor deze subsidie komen alleen agrarische collectieven in aanmerking, die een SNL-certificaat bezitten. De zesjarige subsidie wordt in de aanvraagperiode voor het SNL aangevraagd via een gebiedsaanvraag. Deze aanvraag is gebaseerd op een samenhangend ecologisch effectief en efficiënt beheerplan. In aanloop naar het insturen van de gebiedsaanvraag bespreekt het agrarisch collectief de concept-gebiedsaanvraag met de provincie om eventuele knelpunten of provinciale afwegingen af te stemmen.

De gebiedsaanvraag beschrijft hoe het agrarisch collectief een leefgebied gaat creëren door het jaarlijks opstellen van een samenhangend ecologisch effectief en efficiënt beheerplan. De gebiedsaanvraag bevat ook kostenonderbouwing volgens figuur 1:

1.	Uitvoering categorie	Verschillende werkzaamheden	A 1 A 2 A 3
		Materiaal (werkelijke kosten)	B
2.	Inventarisatiewerkzaamheden (optioneel)	<u>Individuele basis</u>	C +
		Subtotaal	D
4.	Inkomensderving	<u>Referentiebedrijf</u>	E +
		Subtotaal	F
3.	Inkomsten (optioneel)	<u>Eventuele inkomsten uit bijproducten</u>	G? / -
		Subtotaal	H (G-F)
4.	Transactiekosten	<u>Maximaal 20% van H</u>	I
	Totaal	Onderhoud (H+I)	

Figuur 1: Kostenonderbouwing Agrarisch natuur- en landschapsbeheer.

De agrarische collectieven sturen hun gebiedsaanvragen voor 2016, inclusief de onderbouwing van de kosten voor de projectsubsidie, in de periode van 1 juni t/m 30 juni 2015 naar de provincies.

Beoordeling van de gebiedsaanvraag

Als het bedrag dat het agrarisch collectief aanvraagt voor de projectsubsidie voor een gebied hoger is dan het bedrag dat de provincie heeft opengesteld, dan wordt een tenderprocedure gebruikt om de gebiedsaanvragen te rangschikken. De aanvragen zullen met elkaar worden vergeleken op basis van de beoordelingscriteria, die zijn opgenomen in artikel 3.8.

In de praktijk wordt ernaar gestreefd om in het gebiedsproces en in het overleg tussen provincie en agrarisch collectief te bewerkstelligen dat het totale aangevraagde bedrag binnen het budget valt dat voor een gebied is opengesteld. Dan hoeft er geen tenderprocedure te worden doorlopen en wordt de aanvraag, als deze aan het natuurbeheerplan voldoet, toegekend.

Beschikking voor zesjarige subsidieperiode

Binnen 13 weken na afloop van de aanvraagperiode krijgen de agrarische collectieven een subsidiebeschikking op hun gebiedsaanvraag. In de beschikking staan subsidievoorwaarden en -verplichtingen voor de zesjarige subsidieperiode op het niveau van leefgebieden en clusters van beheeractiviteiten met hun beheerfunctie conform de Catalogus Groenblauwe Diensten.

De subsidiebeschikking beschrijft:

- de samenstelling van het leefgebied en het doel van het leefgebied;
- het gebied waarin de leefgebieden worden gerealiseerd;
- de minimum- en maximum-beheeroppervlakte per leefgebied, waarbij het minimale aantal hectares minstens 85% van het maximale aantal hectares bedraagt;
- de minimale en/of maximale aanwezigheid van clusters van beheeractiviteiten en hun beheerfunctie, uitgedrukt in percentages van het te realiseren leefgebied;
- de maximale toe te kennen subsidie als som van de gemiddelde hectarevergoeding berekend op basis van de begroting in de gebiedsaanvraag, vermenigvuldigd met de maximale subsidiabele hectares. De gemiddelde hectarevergoeding is dus een lumpsum vergoeding voor het leefgebied op basis van de begroting / kostenonderbouwing die het agrarisch collectief heeft opgesteld.

Uitbreidingsaanvraag

Een uitbreidingsaanvraag is een verzoek tot uitbreiding van de zesjarige subsidiebeschikking. Als hiervoor budget wordt opengesteld, kan het collectief jaarlijks een uitbreidingsaanvraag indienen voor de resterende looptijd van de oorspronkelijke zesjarige subsidiebeschikking. De uitbreidingsaanvraag moet de oorspronkelijke aanvraag versterken en passen binnen het natuurbeheerplan dat op het moment van het indienen van de uitbreidingsaanvraag geldt. De uitbreidingsaanvraag doorloopt dezelfde beoordelingsprocedure als nieuwe aanvragen.

Agrarisch collectief maakt beheerafspraken met deelnemers

Tussen 1 september en 31 december maakt het agrarisch collectief privaatrechtelijke afspraken met haar deelnemers over het beheer dat het komende beheerjaar uitgevoerd gaat worden (voor beheerjaar 2016 gaat het dus om het beheer dat in 2016 uitgevoerd wordt). Deze afspraken omvatten pakketten van beheeractiviteiten die overeen komen met de beheerclusters en beheerfuncties in de subsidiebeschikking. Deze afspraken worden op perceelsniveau vastgelegd in het systeem van het collectief (op kaart – geoinformatie – en alfanumeriek). Zo heeft het agrarisch collectief altijd een afgestemd plan dat voldoet aan de beschikking: het beheerplan van het collectief.

Collectief stuurt beheerplan voor komend beheerjaar naar RVO.nl

Het agrarisch collectief geeft haar beheerplan voor het komende beheerjaar met alle beheeractiviteiten en gegevens uiterlijk op 31 december via een systeem door aan de

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl) . Zo weet RVO.nl precies welk beheer vanaf 1 januari wanneer op welk perceel wordt uitgevoerd. Deze gegevens vormen de basis voor de administratieve controles van RVO.nl en de veldcontroles van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA).

Tijdens het beheerjaar kan blijken dat het beheerplan voor dat jaar niet helemaal uitvoerbaar blijkt of niet klopt. Bij het beheer dat gericht is op specifieke doelsoorten is het bijvoorbeeld van belang de beheeractiviteiten (zoals uitgesteld maaien) aan te passen aan de aanwezigheid van jonge dieren. Ook kunnen vogels op een ander perceel gaan zitten dan dat in het beheerplan is opgenomen, waardoor het beheer verlegd moet worden. Deze wijzigingen zijn toegestaan en moeten direct in het systeem vastgelegd worden. Tot het indienen van het jaarlijks betaalverzoek uiterlijk op 15 mei kan, als hiervoor een ecologische reden is, de locatie van het beheer verplaatst worden naar meer effectieve percelen. Nadat het betaalverzoek is ingediend, kunnen beheerlocaties niet meer wijzigen. Wel kan tot 31 december het beheer op een perceel wijzigen, bijvoorbeeld vanwege het uitvliegen van kuikens.

Betaalverzoek lopend beheerjaar in de Gecombineerde opgave

Het agrarisch collectief vraagt in de zesjarige subsidieperiode jaarlijks tussen 1 april en 15 mei uitbetaling aan voor alle percelen waarop zij beheer uitvoert volgens de subsidiebeschikking. Hiermee wordt het maximaal te betalen subsidiebedrag vastgelegd (het aantal hectares uit de gebiedsaanvraag vermenigvuldigd met het gemiddelde bedrag per hectare). Voor beheerjaar 2016 doet het agrarisch collectief dus uiterlijk op 15 mei 2016 een betaalverzoek voor het beheer dat in 2016 plaatsvindt.

Verantwoording en rapportage lopend beheerjaar in oktober

Op 1 oktober dient het agrarisch collectief jaarlijks de verantwoording van het betaalverzoek in. Op dit moment wordt in feite de rekening opgemaakt. Wat stond in het beheerplan op 1 januari, welke wijzigingen hebben daarin plaatsgevonden en waarom? In de verantwoording wordt op perceelsniveau vastgelegd welk beheer is uitgevoerd (de locatie en de beheeractiviteit per oppervlakte). Samen met de actuele veldgegevens wordt dit gebruikt als basis voor het jaarlijkse evaluatiegesprek met de provincie.

De verantwoording van het betaalverzoek is de basis voor de hoogte van de betaling die RVO.nl steeds na afloop van een beheerjaar uitkeert. Bij het Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer 2016 hoeft dus niet jaarlijks een kostenoverzicht te worden ingediend. De RVO.nl bepaalt of de beheeractiviteiten in het beheerplan volgens de Catalogus Groenblauwe Diensten (eventueel na correcties en sancties) gelijk of hoger zijn dan het maximaal uit te betalen bedrag. Het agrarisch collectief krijgt het bedrag dat vermeld is in de betaalaanvraag uitbetaald als aan de subsidiebeschikking wordt voldaan en het maximumbedrag dat volgt uit de eerdergenoemde berekening niet wordt overschreden.

Controles en sancties

PM

Vaststellingsbeschikking

Aan het einde van de zesjarige subsidieperiode wordt de afrondende subsidiebeschikking vastgesteld op basis van de jaarlijkse beschikkingen op het betaalverzoek, uitgebreid met de laatste beoordeling van het betaalverzoek. De vaststelling wordt getoetst aan de subsidiebeschikking.

Toelichting op het natuurbeheer

Subsidie natuurbeheer

De natuurbeheersubsidie is een vergoeding voor het beheer van een beheertype. Een beheertype beschrijft aan welke terreinkenmerken het terrein moet voldoen. Op één oppervlakte kan één natuurbeheertype worden aangevraagd. Bij de subsidie voor natuur-

beheer moet de beheerder zijn terrein openstellen. Dat betekent dat het natuurterrein minimaal 358 dagen per jaar gratis fysiek bereikbaar en toegankelijk is.

Bereikbaarheid

Een terrein is bereikbaar als het te bereiken is vanaf de openbare weg, of via een aangrenzend opengesteld terrein. Beheerders kunnen ook subsidie krijgen voor een terrein als alle wegen en paden van andere eigenaren zijn. Zij moeten dan wel goede afspraken maken met de andere eigenaren, zodat het terrein bereikbaar blijft. De subsidieaanvraager blijft zelf verantwoordelijk voor de bereikbaarheid.

Toegankelijkheid

Een terrein is toegankelijk (oftewel begaanbaar) als er in het terrein gelopen, gefietst of gevaren kan worden zonder dat er gevaarlijke situaties (bijvoorbeeld bij moerassen en trilvenen) ontstaan.

Subsidie Landschapsbeheer

De landschapsbeheersubsidie is een jaarlijkse vaste vergoeding voor het onderhoud van landschapselementen die bijdragen aan het in stand houden van het karakter van het landschap in uw regio.

Er zijn verschillende landschapselementen waarvoor subsidie aangevraagd kan worden, zoals bosjes, hagen, poelen en knotbomen. Voorwaarde is wel dat deze in het natuurbeheerplan zijn opgenomen. In de pakketvoorwaarden en beheervorschriften van de landschapspakketten staat hoe het landschapselement onderhouden moet worden.

Om in aanmerking te komen voor subsidie voor landschap moet de beheerder tijdens de hele subsidieperiode voldoen aan een aantal voorwaarden en verplichtingen:

- Het element in stand houden volgens de pakketvoorwaarden.
- De beheervorschriften uitvoeren.
- Voldoen aan de oppervlakte-eisen van het pakket (in meters, stuks of hectares).

Recreatietoeslag

Recreatietoeslag is een vergoeding voor de kosten voor het openstellen van een terrein voor recreanten. Deze toeslag is alleen aan te vragen in combinatie met een aanvraag voor beheersubsidie en de toeslag wordt standaard verstrekt, tenzij het gebied is afgesloten.

Lump sum-afspraken en certificering natuurbeheer

In 2014 is voor het natuurbeheer de lump sum overeenkomst ingevoerd voor Terreinbeherende Organisaties (TBO's) en andere grote beheerders die meer dan 75 hectare grond beheren. De lump sum-overeenkomst is een voorwaarde om in aanmerking te komen voor een beheervergoeding vanuit het SNL. Voor natuurbeheerders die minder dan 75 hectare grond beheren, geldt de lump sum werkwijze nog niet.

Prestatieovereenkomsten met de provincie

Een lump sum-overeenkomst is een prestatieafpraak tussen de provincie en de natuurbeheerder over het natuurbeheer en de verantwoording daarover voor een periode van minimaal zes jaar. Naast het beheer kunnen ook inrichting en andere elementen als recreatie en soortenbeleid onderdeel uitmaken van de overeenkomst. De invulling van de lump sum overeenkomsten kan per provincie verschillen. De prestatieafspraken worden gemaakt op hoofdlijnen en leggen meer verantwoordelijkheid bij de beheerder.